ГОДИНА XXIII. — На Цетињу, у суботу 8 јануара 1894. — БРОЈ 2.

Излази суботом.
Цијена:
За Црну Гору и Аустро-Угарску на годину 8 ф., на по године 4 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За Босну и Херцеговину и све остале земље у Европи и Америци: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца" на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се, по простору који заузму из петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. — О свакојако а на дуже вријеме погодити се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 7 јануара.

По гласовима, што се чују из Берлина и Петрограда, посланици обију влада, што су у Берлину од октобра радили около трговинског уговора руско-њемачког, свој задатак су успјешно испунили, и тај уговор биће њемачка влада подмијети парламенту на одобрење. По свијема знацима њемачка влада одлучила је, да настоји, да тај уговор парламенат прими на сваки начин, и, ако не узбуде сигурна, да ће у парламенту већину уза се имати, да распусти парламенат и да нове изборе распише.

Петроградско „Н. Времја" вели, да тај споразум у Берлину сматрају већ као свршено дјело, „чему се и ми можемо само радовати, силом пуног увјерења, да до тога споразума није се могло доћи са ма и колико обилнијем оштрбом трговинскијех и индустријалнијех интереса Русије".

Да је збиља то тако, најбоље свједочи писа орган „савеза сеоскијех газда" против тога споразума. „Ландвирт" позивље на борбу против трговинског уговора са Русијом и противу владе, која води земљу у пропаст, иначе сеоско газдинство мора пропасти. Прије свега — вели „Ландвирт" — војена реформа уведена је на првом мјесту против Русије; а снижење царине на жито руско доноси Русији могућност да састави два нова корпуса војске. У Русији има људи, али нема новаца, и наша влада великодушно намјерава жртвовати их Русији! И сада, када њемачки народ, ради увеличања војске, мора да сноси нове порезе, — сада влада чини уступке Русији, који ће смањити приходе царинске, које опет мора покривати порезима са новијех извора! Тако размаже орган савеза сеоскијех газда, па даље чини рачун, обзиром на растућу вриједност рубља, да руски произвађачи не само да неће плаћати никакве царине, увозећи раж у Њемачку, него ће још примати од њемачког спекуланта умјесне премије 8 1/2 марака на тонелату!

Разумије се да су ово претјераности странке, која хоће да штити домаће производе од утакмице рускијех неисприлнијех земаљскијех производа; али се из ове вике може закључити, да у Берлину постигнути споразум иде на корист рускијех земљодјелаца.

Без сваке сумње, Њемачка је у овоме послу водила рачуна на првом мјесту о општијем интересима народа њемачкога, особито погледом на раднички сталеж, који тражи што јефтиније хљеба; али иза овог уклањања економног рата са Русијом, ово излажење у сусрет интересима рускијема, значајан је симптом у међународној политичкој ситуацији.

Руска штампа све се више интересује критичнијем положајем, у ком се налази данас чешки народ. Петроградско „Н. Времја" пише: „Увући сву младочешку странку у процес омладинаца и убити Мрвинијех неће поћи за руком њемачкијем либералцима ни у ком случају, и то њихово настојање има ће ту посљедицу, да ће за Младо-Чехе мало по мало устати многи и од онијех људи, што су до сад били готови да потпомажу Виндишгрецов кабинет. Јучер је изашла изјава 67 чешкијех велепосједника са грофом Кинским и бароном Леонардијом на челу, који устају за чешко државно право и објављују своју намјеру, да ступе у борбу са министарством, у ком прву улогу играју најбешњи непријатељи Чеха и свега Словенства у Аустрији — њемачки либерали. Глава садашњег аустријског министарства као да заборавља, да у коалицији, што саставља већину парламента, влада много људи, који нијесу расположени да повлађивају њемачкијем либералима. У клубу Хохенвартову већ се појавио раскол, а и Пољаци мучно да ће сви одобрити започету хајку на Младо-Чехе. Број већине владине може лако ослабити много прије него што мисли Виндишгрец, који би учинио много боље, кад би умјерио ревност њемачкијех либерала у довођењу уништење солидарности између младочешког клуба и тајнијех намјера прашке омладине."

Бечка стара „Преса" о нашем Вожњу бави се стањем на балканском полуострву, гдје су у Букарешту и Софији, у Атини и Биограду одложене парламентарна засједања, дочим на Цетињу и у Цариграду, гдје се „обсолутистични" режим не прекида, ствари теку данас као јучер, и као што су текле прошле године. Значајно је и вриједи прибиљежити, како „Преса" тај чланак завршује. „И колико балканске државе имају све узроке, да се у вријеме мира снаже и мирно управљају, то довољно доказују догађаји на западу балканског полуострва. Тамо се покреће већ од неколико мјесеци један необуздан, рата жељан народ у арбанашкијем планинама; он одриче Порти и њезинијем гувернерима сваку послушност и пријети озбиљно границама сусједнијех држава. Зема ће на сваки начин побуњена арбанашка племена опет умирити, али се види већ, па од неколико мјесеца истина не непрекидније али у интензитету без сумње растућијех покушаја побуне сјеверније Арбаније, да отоманско суверенство тамо већ много не значи. У томе не лежи још предстојећа опасност за општи мир на Балкану, јер тамо дјејствују снаге сталности напнутијех правила — нека су тако зле — много јаче него ли у уређенијем државама. Али се умножају ипак већ на појаве, које су се кроз посљедње дане године у Македонији и Арбанији обистиниле, они бунтовни елементи, из којијех би се имао саставити будући политички покрет на балканском полуострву."

„Преса" и ако је стара тешко се вара, ако збиља мисли, да је отоманска врховна власт тако изгубила сваки значај у Арбанији, и да су арбанашка племена тако опасна сусједнијем државама; а да се вара, то је могла увидјети и у посљеднијем догађајима на нашој граници, што је нашла за сходно да прећути.

КАКО НАС НАША БРАЋА РАЗУМИЈУ.

Под насловом „Црна Гора" новосадски „Браник" доноси на првом мјесту подужи лијепи чланак, на основу свестраног познавања ствари написан:

Постоји једна изрека, „да су оне жене најбоље, о којима се најмање говори". Ова мудра изрека могла би се примијенити и на наше државе у мирним временима. Ако наша држава поступно напредује, ако се трезвено стара о томе, како ће се њени грађани развијати на интелектуалном и материјалном пољу, онда не ће на себе привлачити пажњу страног свијета. Али ако онда, ако су унутрашња одношаја разривена, тада се много више стране свијет занима с њом.

Црна Гора је мала држава. На истоку влада мир, те и црногорски јатагани почивају мирно. Црногорска влада води бригу о томе, како би подигла благостање у Црној Гори и како би свој народ био приближио просвјети. Мучан је то задатак. Бринути се о ширењу просвјете, па иначе водити рачуна и о томе, да се не изгубе старе врлине, без којих Црна Гора не може опстати. Просвјета често рађа мекушце. По ту цијену Црногорци не би требали просвјету, јер њихова задржаност, јунаштво и поштовање још требају Српству на истоку, које није испунило свој задатак.

На Црна Гора је и сиромашна земља, која мора пазити на сваку крајцару. У таким приликама тешко је радити и напредовати. Но и ако се пред црногорске државнике гомилају тешкоће, то се стање у Црној Гори за кратко вријеме знатно поправило. Црна Гора од прије не би се сад ни познала. Путеви су саграђени, заведено је редовно суђење, материјално стање је много боље, а и држава може веће терете да сноси. Ако је Црна Гора прије тридесет година била само један логор, данас је истина сиромашна држава, али је та држава, која има своју редовну државну организацију. „И опет се помаља пређе" — могу узвикнути Црногорци.

На поред свега тога ни често наилазимо у страним листовима ружне нападаје на Црну Гору и њеног Господара. Ми не ћемо да испитујемо, гдје је повод тим нападајима, али то се види, да су ти нападаји систематични, те им је јасна цијел, да се омаловажи Црна Гора и њезин црногорски Књаз. Особито се бечка стара „Преса" одликује у тим нападајима и у фабрикованим дописима клевета Црну Гору и њеног витешког Књаза.

Прије свега мора се у оштро осудити да полуслужбени лист једне владе, која живи у пријатељству са сусједном државом, систематично напада тог сусједа и то без сваког повода и разлога. Ако је Црна Гора мала држава, онда велика држава још више има разлога, да се чува таких послова. Нити је јунаштво, нити је смјелост задиркивати слабога, који је слабији. Увреде се у опште лако не подносе, а према увредама су у Бечу врло осјетљиви. Кад кад какав биоградски листић увриједи нашу монархију, одмах наше министарство спољних послова право опет органа пријети Србији. У Црној Гори није развијена журналистика, тамо нема других листова осим званичног, па не може дати ни повода за увреду. Црногорска влада се увијек коректно понаша, — откуд дакле тај непријатељски тон у аустријским листовима?! Зашто се без разлога вријеђа Црна Гора? Или је она крива, што је мала? Ако је и то повод, онда има ту смањијих држава, па се ипак бечки листови чувају, да те државе не вријеђају. Не можемо дакле друкчије пресудити, него да је тим листовима Црна Гора крива, да је зато попријеко гледају, а с друге стране мала је, па се мисли, да се без бојазни може на њу пуцати.

Кад нападаји долазе из пуне мржње и пакости, онда и морају бити овако једни, као што су они, који се просипају на Црну Гору. Аустријски листови непрестано говоре, како је у Црној Гори велико незадовољство. Ако помоћи Црногорци оставе Црну Гору, што му тамо није мило по води, зар је то незадовољство народно? Незадовољника има у свакој држави — у Црној Гори засиједа најмање, и ти опет не могу бити мјерило за расположење народно. Зар Машо Врбица смије говорити у име Црногораца? Узмимо тај случај, па ћемо видјети како је неоправдано незадовољство и тог незадовољног црногорског војводе. Шта је било? Врбица је имао парницу с једним Греом, па је изгубио пред судом. И сад је црногорски Књаз крив, што Врбици није пошло за руком да добије парницу, кад је по свој прилици правда била на противној страни? Овај Грк бео [illegible] није могао да схвати, да се, црногорски војвода, може према једном странцу изгубити парницу! Због тога се Врбица разљутио и отишао из Црне Горе, и сад подмеће ногу Црној Гори. За нас, који можемо беспристрасно да судимо, то је знак, да у Црној Гори има правде и за странце. А за Црну Гору то је много веће морало бити, него да се један Машо Врбица може одржати у доброј вољи, а на штету угледа Црне Горе.

Ко је још незадовољан у Црној Гори? Може бити ковоји господичић, који је свршио биоградску школу, па му је црногорско отаџбина тијесна, те би помоћу устава хтио да себи сагради меку постељу. Црна Гора и устав! Само би то требало Црној Гори! Истина помоћу устава може се лакше доћи до министарске столице, само што је Црна Гора врло сиромашна, те не може да издржава лијењу господу, која тражи хљеба без мотике.

Зар ли дакле овакве појаве знаци незадовољства? Не треба се бринути за Црну Гору. Њезине опрезности имају шта је њој потребно. Они, који су толико увидјели Црну Гору, ти ће нај боље знати како ће је одржавати у тој својој. Не брину ли се бечки листови бригу за Црну Гору и њено незадовољство. Тешко њима ако су спали на бечку помоћ!

Ко познаје црногорске потребе, тај мора признати, да састојање Црне Горе зависи од тога, ако та „непобиједена сирота" остане чврста, једним мислима свезана, ако буде реда и мира у земљи, и ако се духови у дисциплини одрже. Уносе ли се у Црну Гору сјеме партајинства, одмах ће ту наступити расуло, а послије тога би слиједила сигурна пропаст.

Зна црногорски Књаз шта ради, а Црна Гора разумије свог господара. Да је стање у Црној Гори према тамошњим тешким околностима повољно, то су посвједочили сви путници, који су били на [illegible] пропутовали.

Писање бечких листова нема никакву другу цијељ него да замуте воду. Но још је будна црногорска свијест, те ће им се сви планови изјаловити.

О УДРУЖЕЊУ СРБА У АУСТРО-УГАРСКОЈ.

Нашијем читаоцима већ је познат лијепи предлог, што је барон Јован Живковић писао по српскијем листовима у Аустро-Угарској за удружење свијех Срба у тој монархији у једноме друштву под именом „Србадија".

На тај предлог новосадска „Застава" одговара се у главноме овако:

Да узмемо појединце поједина поља јавнога рада, као ћемо одмах знати, да „Србадија" (или како ће се већ звати, јер је име сасвим споредно) не може бити политичко друштво јер се не даде претпоставити да ће једно политичко друштво за Аустрију, Тројединицу и ужу Угарску дозвољено бити, — па тотако друштво на политичком пољу не може имати свог удјела.

Што се тиче црквено-автономног поља, то такође не може спадати у дјелокруг таког друштва, јер се карловачка митрополија не простире и на Далмацију.

Остаје нам дакле просвјетно и економно (привредно) поље — то су поља гдје нам се од стране државне власти не може никаква сметња чинити и која би могла спадати у дјелокруг заједничког друштва за све три области.

Но свако од тих поља по себи је тако огромно, да се у задаћу једног друштва не могу заједно узети, а да једно другом не сметају и друштво не ослабе, за то би тако друштво сву своју снагу на једно једино од та два поља усредсредити морало.

На које? — ако ћемо по важности, не би знали, којем би могли дати првенство, за то се мора одлучити питање: које је поље најпрешније? На економном пољу свакако прије се може помоћи, дочим се просвјета једино удруженим снагама ширити може, а економно данас наш народ није тако хотимично и трајно подриван, као што је случај на просвјетном пољу, гдје му је у питању језик, вјера, школа, народност, гдје су нападаји свој врхунац постигли.

За то држимо, да је просвјетно поље прешније и на том треба да ради опште удружење. Но и просвјетно поље је тако огромно и разграњато, да и ту има грана које су тако прешне и запуштене, да се једино на њих треба сва снага удружења усредсредити. За књижевност и науку имамо већ „Матицу" и „Позориште" а и краљевина Србија са „Академијом", „Књижевном Задругом", Чупићевом и Коларчевом задужбином може довољно да попуни, што нам овдје не достаје у том погледу. Но основа нашег просвјетног живота, српска школа, ова са никоје стране не може очекивати помоћи, осим од нас самих, а баш на њу су се данас сви листом дигли, опстанак јој угрозили.

Ми смо заступали мишљење, да би се Текелијини питомци најбоље одужили свом добротвору, када би се заузели: да се њему у славу установи такво „школско друштво," ми при томе и сада остајемо и „Србадија" може се остварити и под условима само као такво школско друштво.

То је наше мишљење у погледу заједнице, која се може простирати на све три области ове монархије, у којој Срби живе, а као што видјесмо, тако схваћање дијели и наш политички садруг „Србобран" у Загребу.

Само такво огромно друштво, које са малом чланарином своја многобројна чланове без разлике, може доћи до средстава да се грдна трошкова око многих српских школа сноси.

А то тим више заступамо, што је школско питање оно, које нас све без разлике странака може спојити у једно друштво, као што се то и на последњем нар. црквеном сабору показало, — дочим се у другим пољима једва ћемо се моћи сложити у једном пољу.

А сада прелазимо на политично и црквено-автономно поље.

Срби у Далмацији и Тројединици имају на политичком пољу да се боре против хрватског, а Срби у ужој Угарској против маџарског шовинизма.

Срби у Далмацији имају свој програм, по тај не обзирући тамошњих прилика, нарочито што спада у другу половину наше монархије, не може бити истовјетан са програмом Срба из ове половине.

С оне стране Литаве постоји у Тројединици на политичком пољу српска самостална странка, а у ужој Угарској стоје Срби на основу бечкеречког програма, но дијеле се на двоје, исцједну „цјелокупну срп. нар. слободоумну — сада: радикалну — странку," а друга: „срп. нар. слободоумна странка" или иначе либерална. Осим ових има на политичком пољу и у једном и у другом дијелу доказа крупе са. Степана (шире Угарске) још и Срба, који под разним називима потпомажу владајући систем т. ј. владиновца.

На црквено-автономном пољу дијеле се Срби из Тројединице и уже Угарске на три табора на „радикалну," „народну" и „автономну" странку.

Присталице владајућих странака на политичком пољу из обију области шире Угарске истовјетне су са „автономном" странком на црквено-автономном пољу.

Присталице покојне „цјелокупне слободоумне, сада радикалне" странке на политичком пољу (из уже Угарске) зову се и на автономном пољу „радикалима," а присталице „слободоумне" странке из уже Угарске истовјетне су са „слободоумном" странком на автономном пољу, а иначе их на обима пољима зовемо либералима.

Но није тако са политичком „самосталном" странком из Тројединице, чије се присталице на автономном пољу дијеле, једни иду у „радикалну" а други у „народну" (либералну) странку.

Овако данас стојимо и питање је како се даје спровести, под оваквим стањем ствари — замисао слоге?

У погледу црквено-автономног поља држимо да подјела опозиције на „радикале" и „либерале" није од штете и последњи сабор је показао да поред све подјеле могу да сузбијају нападаје на автономију, што више та подјела је и од користи била, јер се из ње породила нова природна подјела рада.

Одлучнији, млађи и живљи, но мало бројни радикални посланици да су били и једном клубу са либералима, били би при сваком питању надгласани (мајоризирани) и изгубили би своју самосталност, те би их надјачали попустљивији либерали. Уз то су либерали баш на црквено-автономном пољу учинили једну опасну кардиналну погрешку, која као да потврђује прате сваком стању автономне опозиције, а то је, што су се одрекли права изборни патријарх гео до потврде изборног статута. А и ред тога на црквено-автономном пољу не стоје Срби према другој каквој вјери и народности, то је тако рећи наша домаћа ствар, те им подјела не слаби снагу у отпору према неком трећем, за то стапање опозиције на автономном пољу није безусловна потреба.

Поред свега тога, када би се појавиле прилике, те би било изгледа да обје опозиције могу примити један заједнички автономни програм, који би био напреднији од свију сада постојећих, те би радикална странка радо напустила свој садашњи програм за љубав једном напреднијем, у којем би њена начела укопрећени била, а добављење изгледа за остварење тиме, што би се ту нашли у једном колу и са другом [illegible] опозицијом.

То би за цијело био напредак који би био од велике користи народу, а радикална странка ће са своје стране (радо) потпомагати сваки покрет, који би могућио остварење оваког напреднијег заједничког автономног програма.

Друкчије стојимо на политичком пољу у обима областима шире Угарске.

Овдје нијесмо сами, стојимо према трећем, странцу. У ужој Угарској имамо против себе помаџаривање, у Тројединици похрваћивање. Овдје нас подјела на странке свакако слаби, овдје је прајње вријеме, да уједнимо отпорну снагу и да сви радимо на томе, да што прије дођемо до тог отпора тиче, и усредсредимо сву политичку радњу у стабијењу отпорни вњем.

У Тројединици стојимо у том погледу нешто боље но у ужој Угарској.

Само брешки појмови о политичким и автономним стварима и називима могло је тамо да проузрокује неспоразуме, те да побуде неке присталице самосталне странке да се буне против српских радикала, на автономном пољу и да сматрају, да је то намјерено против самосталне странке, — то су два разна поља, и на автономном се пољу могу и даље дијелити на „радикале" и „либерале" дочим на политичком пољу морају и треба да су сви „самостални." И када се тако разбистре појмови у Тројединици, онда тамо морају престати и трвења.

Но није тако у ужој Угарској. Ту имамо и на политичком пољу двије групе, два назива.

Да би успјешно одолети могли помаџаривању, — Срби у ужој Угарској морају да теже за тим, да — ма у автономним питањима остали подијељени на радикале и либерале — дођу до једног политичког програма, који не садржава у себи никакво напуштање досадањих начела, већ представља напреднију разријетост, од неизмјерних добрих последица би било, када би се могао један напреднији заједнички програм постићи, гдје би поштеђено било и оно непријатно осјећање да је једна странка другу побједила, већ обје нешто треће, ново, боље примиле.

И на томе се сада у велико и ради. Када се са Словацима и Румунима постигао заједнички политични програм, онда је једним ударом постигнуто сједињење српске политичке опозиције, и да ће до тога доћи у томе — имамо много вјере и уложићемо сву своју снагу да до тога дође.

Но да узмемо најгори случај, да се постигне споразум са осталим народностима, а мине да се српска политична опозиција не претопи једно у друго, — шта онда?

Ми смо већ у почетку овог чланка рекли, да смо против сваког компромиса, слоге, гдје се о начелу погађа, и сваки се мора напустити, јер то не може ни трајно бити, а ми од наших начела не ћемо ништа да напустимо, изгубимо, већ ћемо радо да их усавршимо, да нешто још боље и нове примимо.

Ако то данашња заоштрена немогућност не допусти, онда је по нашем најдубљем увјерењу задаћа обе српске политичке опозиције, да створи међу собом снишљиве одношаје, да напусти потрајење старих заћевица, да се њихови слоги и свако личне нападаје одбаци, како би спремила земљиште будућем нараштају да би бар њему испало за руком да спроведе, што се данас, можда поред најбоље воље не ће моћи спровести.

Пратећи болнијем срцем раздор, који је владао међу угарскијем Србима од назад неколико година, ми ћемо биљежити са задовољством сваки корак, који је управљен к ближењу циљ(х)оме.

ДОПИСИ.

Подгорица, 1 јануара. — Друштво наше Читаонице, по обичају као и прошлих година и ове је године имало своју главну сједницу у очи нове године. Ђе су чињене ријене расправе, као — прегледи рачуна, библиотеке, примати предлози од појединих чланова и даље ријеч је била о Управи.

Видивши друштво, да је стара Управа најактивније вршила повјерену јој дужност — то је једногласно друштво исту потврдило у којој су: г. Кап. Л. Ненезић, предсједник; г. Мугоша, подпредсједник; г. С. Рамчиновић, перовођа; (овај је нови, јер је то мјесто било упражњено) г. Н. Станић, благајник; г. Ј. Недимировић, библиотекар.

Сад се приступило к уписивању чланова. Број је био и прошле године доста велики, али ове захвалит Богу и коли наше омладине у великом уведено се. Највише улијела у овом има наш министар рата, госп. Војо Пламенац, јер приликом његовог доласка у пр. години овде — уписао се за члана наше читаонице и том приликом посвољавао неке обласне главаре, те и они постадоше члановима. Нека је велика хвала племенитом Војводи!

Иза овог дошло се до споразума за листове, те је и ријешено да се за ову годину имају добавити: „Глас Црногорца," „Одјек," „Мале Новине" „Српски Глас," „Бранич," „Просвјета," „Босанска Вила" и турски лист „Торан".

Вријеме [illegible] прошло била је приредила забаву, која је баш сад и требала; а при ове сједовала су пола и разни поздави Срп. пјесмама, као: „Бранково Коло," „Онамо онамо," „Радо иде Србин у војнике" и т. д. и т. д. Равно у оваквом уживању трајало се до 12.

Е сад при испраћају старе, а дочеку нове г., за се преко браојлаи честити Ново љето — покровитељу друштва Великом Војводи Зете — Њег. Свј. Књазу Мирку — учињено и то. Сад је устао наш први један члан Окр. Кап. г. Јово Лазовић и прву чашу значајнијем ријечима напи за срећу и дуг живот нашег Узвишеног Господара. Друштво се одазва са бурним „живио" и отпјева Црногорску химну „Убавој нам." Сад је млади учитељ госп. Ст. Марковић од стране омладине помолио се Богу за дуг живот Књаза Насљедника. — Друштво је отпјевало Њему посвећене стихове.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Боб.

Међу разним врстама сочива боб је најкрупнија и најиздашнија за даје не само човјеку, него и живини храну, обилну храну. У неким крајевима сељаци ратар мора бар једанпут на седмицу да једе боба. Једе се зелен онако нобут сирова. Брашно од боба добра је примјеса за хруз. Три дијела ражи и један дио боба дају брашно, од кога се пече хруз, који је врло лаган, а течнија и крепчија од чисто ражене хрухе. И пшенично брашно се прављен се брашном од боба, па се онда та мјешавина употребљава за прављење разних јестиво и пециња. У Виртембергу и у [illegible] врло радо боб заради бијела пециња.

И за стоку је боб врло изврстна храна, и то не само за коње и говеда, него такођер за овце и свиње. Рачуна се, да једна мјерица боба даје коњу баш толико снаге, као двије мјерице зоби. Али бобом могу се хранити само такови коњи, који тешко раде. Коњем, који мало или ништа нараде, боб нешкодије, јер је пријака храна. Коњем се даје боб сух, промијешан са сјечком и пљевом.

Што се тиче осталог ушкане стоке, опазује се, да је боб изврстна храна за товитбу. У Холандији држе, да се шпеније и свиње не би товити могле без боба. Иста слама од боба, ако је добро сачувана, јест за коње, говеда и овце тако рећи посластица нека. Коњи једу и најлебље влати, [illegible] на храна мора се та храна сасјећи и попарити. Једном ријечју боб је за сјеверније крајеве по избор сочиво, које то [illegible] прихода, колико јужнијама кукуруз.

Велика је предност код боба, да послије њега на истом тлу пшеница врло добро успијева, можда боље, него за којим другим продусјевом. Зато би сваки господар имао пазити на то, да ли у свом посједу нема њиве, ђе би могао боб садити. Или се сада, какво тло боб тражи? Дочим грашак тражи лако и топло тло, воли боб тешку, круту и понешто влажну земљу. У овакву тлу успјева тим боље, јер се може својим јаким, вретенастим кореном прокрчити пут у дубљину. Боб долазе сваде у тешко пшенично тло. У нижнијем поднебију задовољава се и лакшим тлом.

Не потребно је, да буде тло чим јаче и добро погнојено. Боб тражи много гноја, зато, тако нема доста гноја, нека ни не сади боба. Гноја се може бобу дати, колико тако хоће, и неће му шкодити, дочим ниједна биљка неправи толико природа за добивени гној као боб. Само се каже, да је гној, што само га даде бобу, у прилог и сљедећој за њим биљци на истом пољу.

Приређивање тла за боб не задаје много посла. Главно је ствар, да се земљиште прије зиме чим дубље узоре. Мало поступају још једноставније. Остане земље стри до прољећа, наравно гноја а на гној засију боб, па га онда заору. Давано, за је први начин бољи, већ ради дубљег орања. Сијати се може од почетка марта до априла. Рана сјетва свакако је кориснија од касне.

Тако густо сије, добива више сламе, а мање махуна. Тако, даље, жели имати користи од боба, нека сије тако, да је један жбуњић од другога размјерно раставити. Тако на ријетко сије, мора свакако боб обсијецати, а да може лакше обсијецати, ваља да сије у редове.

Редови праве се најбоље плугом, у која се сади (сије) боб руком, или каквим сијалом. Бранда, како је боб подсјешт, затрпа се другом. Само се каже, да плуг смије само лако ићи.

Како да буде један ред од другога далеко размакнут, стоји до тла. У јакој и наплеститој тешкој земљи нека буду редови размакнутији и то с тога, да се може посљије без закрјиена обарати. За обарање треба подруг до двије стопе размака, а за обсијецање доста је и једна стопа. Једна биљка од друге нека је размакнута једна до два палца. Тако има креченка, али тако посади много, може боб и из мотке ускијати.

Када је садња свршена, обично се поље небрана, него се остави грудасто, зато јесте, да га вина иславуља. Брана се тек за 8—10 дана, пошто је боб већ никао. То брањење нека се чини о подне, када су биљке услијед сунчане топлине нешто увенуле. Ако је поље обрађено у греда, тад нека се брана након 2—3 недјеље. Иначи, ако се при том оштете неке биљке, оне ће се досјорје опет опоравити. Нужно је важније обопање и обсијецање, које за тим слиједи. Једно и друго може само онђе бити, ђе се је садило (сијало) у редове. Први пут чини се то, када је боб порасао 4" високо; други пут се исто понавља, када је боб још једанпут толико нарасао. Праве која застане у редовима посадње тога брања, мора, се ишчупати, у обће међу бобом несмије се трпити никаква прајна, не само ради будућег усјева, него и ради прихода од боба. Ако је боб одозго засијењен и сужен, нанеси никаквих комушина.

Оно прво и друго обопавање и обсијецање треба да се обави прије, него за биљке цвјетати почну; онда их треба пустити у миру.

Важан је посао код боба одсијецање врхова (главица). Боб расте и цвате непрестано, макар да има већ доста комушина. Види се, међутим очевидити, да ће из тога касније цвијета комушина још доборити, па како прва храна и у [illegible] што очито бива на штету доњих комушања, ако и највећа у средини, од којег могу још постати комушне. Биљка се заустава у сазријевању, а тим задоцнује се и жетва. То је свакако на уштрб потоњем земском усјеву, који иза боба слиједи.

Ради свега тога ваља се латити од сијецања врхова. То се обавља или дугим ножем, старом сабљом или на прикладно држало причвршћеном косом. Вријеме, када треба одности одсјецањем врхова, настаје, чим се почну комушине доле на бобу хватати. Одсјечено оставља се на земљи и после напредује врло хитро, особито, ако је боб сађен у редове. Комушине доприју за 14 дана прије, а и слама се прије осуши.

Одсијецање врхова има и ту корист, да се запријечи даље ширење црнога уштеда на лишћу. Тај уштед држи се само на најмлађим и најнежнијих дијеловима биљке, па је највећи његов закоринг.

Вријеме жетве настаје, када је већина комушања поцрнило. Комушине, које нијесу још посве дозреле, дозрију касније у слами. Тим начином убрани боб даје бјелије брашно. Ако је боб низак, реже се, а ако је виши, онда се жање. Послије жетве остане неколико дана лежећ у храпн, док се довјенле посуши, онда се свеже у мале снопиће, који се један напрама другому поставе. Међу редови може се орати, па кад је тај простор узоран, пренијесте се снопићи на тај простор, па се онда остало оре. Када се је боб у снопићи посушио однесе се кући и млати се.

„Господ. Лист."

Књижевност, умјетност и просвјета.

Божићна Посланица: Његове Светости Патријарха Георгија, коју читамо у „Слову", тумачи значај рођења Христовог; па прелази на народне обичаје и овако наставља:

А сад вас позивам да се радујете у данашњи дан, не мислите, да је вашем духовном оцу и Архипастиру непознато, да му, у великој породици св. православној, има и таквих синова и кћери, који се и данас не умију и не могу радовати, радошћу хришћанском, радошћу св. православном, радошћу српском.

Не да то можда, што их сиротиња и немаштина не би дала радовати се; не; јер нема сиротиње, која се у божићној радости не заборавља; нема сиротиње, која не прошјева на данашњи дан. Него за то, јер се у њиховим кућама заборавило народни предање и запустили лијепи обичаји праве славног кућевног, породичног богослужења,

јер се у тим кућама бадњак не уноси, чесница не ломи. . . .

А у кући, љубезни мој, у којој бадњак не гори, положајника и каквало се не нађе, каквица не види, оразима соба не прекрити и сламом не покрије, у којој се „здравље" не мијеси, чесница не ломи и колач божићни не сијече и не прелива, својта не љуби и у славу Божију и данашњега дана здравица не дигне; у кући, у којој данас родитељ не скупља дјецу своју око себе и не пјева с њима пјесме божићне, — у тој кући, српској кући, божићне радости и не умије и не може бити. Ту је душа хришћанска пуста, срце празно, а осјећај леден и крај топле пећи, богатства великог и господства весолога. Ту може бити и бива уживања гордог, охолости укочене, презирање „свога", или непознавање тога или душе пуне вјере и наде, срца пуног љубави хришћанске, или поноса народнога и осјећаја православног, у тој кући не умије и не може бити, да с' уживањем радовати. Јер осјећај и понос тај, гдје год је, и одушевљава, кова у спољашњим знацима да се изјављује. Иначе, или је тај осјећај у немос мртав, или је прикадан. А таквих је у кућама српским, у којима се не држе мила обичаја православља и заборављају и не чувају лијепи обичаји народног предања, који су нам били и остаће увијек једна јака заштита светом православљу нашем, и расадница народне свијести и поноса.

Таквих кућа има много, а то нам је једно велико зло, које ми душу Архипастирску тишти; јер одрођавање и љубав и према вјери убија.

А друго је зло још веће у кућама залуталих породица српских и православних, у којима се осјећај православни и понос народни силом умртвљује, убија и сахрањује. У кућама је то, у којима св. икона нема, ни кандила малог пред њима; у којима се свештеник не виђе, нити кућу да окади, ни свечарову водицу да освети; болесничку молитву да очита, ни веселом свечару колач да пресјече. У кућама је то ено, у којима ни вјенчаног лијепа нема икада, ни знамење водице; у кућама, из којих се смртници као и животиње износе.

Видиш, народе мој, да већ погађаш какве су нам куће то. Да, то су куће назаренске, које погазише вјеру прађедовску и заборавише понос народни; па су то и куће, од којих је и Бог окренуо лице своје, и које св. Сава више не благосиља.

Бог је од њих окренуо лице, јер нису у цркви, коју је данас рођени Син Божији крвљу својом и Јованињедом својим основао; јер не свете Јордан и не поштују св. тајну крштења, коју је Христос јорданским крштењем основао, а која нас чисто од гријеха прародитељског, јер не ноће за које дан бити о њима чедна њихова, да се причести и сла св. воде богојављенске.

А св. Сава их не благосиља више, јер у тим кућама нема дана ни светитељ свог ни чуђног заштитника; јер се у њима не чује пјесма ни молитва св. православља, којег нам је св. Сава у аманет оставио; нити се спомиње име српско, које нам је св. Сава прославио.

А све је то зло народа мога и велика туга души мојој Архипастирској. За то вас молим, чада моја духовна, по кућама вашим; вратите се обичајима св. православља и предањима српским, јер се на красоти и светости њиховој оплемењује и учаривује душа православна и срце Србина свакога.

И за то те зовем, Архипастирском љубављу, народе мој, зовем те и молим, да се чуваш и клониш јереси назаренске, као љуте отровнице, као најпаснијег непријатеља свога, јер у њојзи нити спаса души твојој нит' опстанку имену твоме. Јер она је против Христа и Христове цркве и Христовог крштења, којим смо откупљени и којим се перемо од гријеха прародитељског; јер она се намећем баца на светитеље твоје: св. Саву, цара Уроша и Лазара мученика, Стевана Штиљановића и св. мајку Анђелину; јер она је тама души нашој, из које нас је извео у данашњи дан рођени Спас; јер она је гроб имену српском, од којег нас сачува св. Сава.

А вас, помагачи моји, пастири и учитељи стада мога малог, свештеници без разлике; вас, и све друге синове св. цркве наше, који пером владате, умом радите и живом ријечи на живот и будућност народа утичете, а љубави за цркву, за вјеру и Српство имате, све вас позивам и молим, Архипастирском љубави својом и Архипастирским старањем својим за св. православље и народност српску, да сви сложно и вољно порадите на његовању и чувању лијепих и неизмјенљивих обичаја православних и српских, да сви сложно и вољно подигнете све силе своје.

Државно правни положај Босне и Херцеговине од дра Ханса Шнелера превео др. Мил. Р. Весић. Биоград, штампарија краљевине Србије 1893. Цијена 1·50 дин.

(Наставак.)

По чл. XXV берлинског уговора Аустро-Угарска посједа Босну и Херцеговину и узимље у управу, али јој се те покрајине не уступају, нити их она утјеловљује; а берлински уговор округ, гдје се има посла са уступањем територија употребљава израз céder или incorporer. Тако Порта уступа Русији Ардахан, Карс, Батум; општина Спич утјеловљује се Далмацији и тако даље. При томе, предлог, који је основа чл. XXV берл. уговора, поднијела је Инглеска, која је неколико дана прије закључила била уговор са Турском односно Кипра. Тај је предлог израђен по угледу тога уговора. У њем се говори о окупацији и управи Босне и Херцеговине. За то је овај уговор инглеско-турски неоцјењиво моћно средство за схваћање чл. XXV берл. уговора, тијем више, што је конвенција аустријско-турска од априла 1879 на истијем начелима и основима утврђена. У обојима се ту допуштава страној држави да посједне и да узме у управу турску државну област; за то је неразумљиво како неки писци у обе уговора дају истијем ријечима различно тумачење! Кад турска није изгубила своја суверена права над Кипром, како их може изгубити над Босном и Херцеговином!?

Један даљи је аргумент — вели Шнелер — састојао се у томе, да је Русија, чија се заступника на конгресу строго ограђио противу слободног тумачења утврђенијех одредаба, наглашивши да његов глас бива искључено за одредбе предлога лорда Солсберија, т. ј. за посједнуће и управу; руски пуномоћници дали су наглашено је, да се изрази у чл. XXV имају строго тумачити, т. ј. да се у њима Аустро-Угарској не признаје ништа више и ништа друго до посједнуће и управа.

Најпосље за што би чл. XXV берл. уговора остављао још споразум о појединостима између Аустро-Угарске и Турске, да су силе потписнице овијем чланом пренијеле на Аустро-Угарску суверенство над Босном и Херцеговином? Зар се већ тијем, што се Порти оставља право, да се са Аустро-Угарском споразумије о начину њезина поступања, не потврђује, да се Турској не одузимље суверенско право над Босном и Херцеговином?

Тежња сила потписница била је при утврђењу овога члана упућена једино на то, да избјегне ремећење јевропског мира и да се уведе ред у Босни и Херцеговини; и за то је дато Аустро-Угарској овлашћење, да ове покрајине посједне и да њима управља. Са овом намјером сила потписница нема никакве свезе нада једног дијела овијех сила, да ће се Аустро-Угарска моћи тако користовати датим јој мандатом, да обје покрајине остану стално у њеној државини. Ове обзире чисто практичне и политичке природе Најман мијеша с јасно изговореном вољом великијех сила у чл. XXV; но оне се не могу употребити као основица за објашњење о правној вриједности створенога стања у Босни и Херцеговини.

Пуномоћници конгресалијех сила објаснили су чл. XXV као мандат досуђен Аустро-Угарској; а тај факт искључује већ схватање, да су те силе имале у виду да уступе Босну и Херцеговину Аустро-Угарској.

По њеој признаје Најман претпоставља, да су силе потписнице, ради постигнућа својих смјерова, узеле у помоћ дисимулацију и да под видом мандата створе прост уговор о уступању: и да је тако, тај би уговор имао правне снаге за силе потписнице; али Шнелер то одлучно пориче на основу изричне изјаве Русије, по којој је допуштено само строго тумачење уговоренијех ријечи дотичног члана.

На сваки начин мршави текст овог члана берлин. уговора не исцрпљује садржај мандата. Окупација и управа сматра се средством, да се умире ове двије покрајине. Али што би наступило онда, кад аустро-угарској влади не би пошло за руком да насилствен ред у овијем покрајинама? У томе случају она не би испунила мандат, и велике би силе морале узети натраг свој мандат и потражити другога пута да се изврши. О томе се ништа не говори у берлинском уговору. Такођер у њему нема одредбе о трајању прописанијех мјера. С тога се не смије дијелити чл. XXV берлин. уговора од цјелине конгресалијех преговора, из којијех је постао, и који су једино у стању да на његове одредбе баце праву аутентичну свјетлост.

Кад се разгледа чл. XXV берлинског уговора у оквиру конгресалијех преговора, излазе неоспорни ови закључци:

1. Аустро-Угарска је овијем чланом односно Босне и Херцеговине добила само мандат; о правном уступању овијех покрајина у њему нема никаквог помена.

2. Циљ мандата састоји се у умирењу покрајине у интересу јевропског мира и с друге стране у интересу потрачнијех аустријанскијех земаља.

3. На ту сврху добила је Аустро-Угарска право, да посједне Босну и Херцеговину и да их узме у своју управу.

Под окупацијом не може се разумјети ништа друго до узимање у државину, које омогућава стварно вршење власти. У природи саме ствари лежи, да се такво заузеће изврши војничком силом.

Што се тиче управе покрајина нејасније је одредба мандата. Државно дјело нема свакада свог израза у законодавству, у вршењу правде и у самој управи. Да ли се Аустро-Угарској само управа у оном ужем смислу ријечи, или у ширем смислу? Одговора не налазимо нити у берлинском уговору, нити у протоколима конгресалијем. С тога приступимо објашњењу турско аустријске конвенције.

Лииг одриче сваку силу ове конвенције за то што она није била објелодањена у никаквом службеном листу аустро-угарском. То мишљење Лингово Шнелер из темеља обара. То је конвенција међународне природе, па зар је публиковање у службеном органу једне уговарајуће стране битни услов за правну вриједност међународнијех уговора? Колико је међународнијех уговора, што никад нијесу обнародовани! Та конвенција је добила потпуну снагу ратификацијом аустро-угарске круне.

Ова турско-аустријска конвенција садржава у себи службено признање непрекидности турског суверенства над Босном и Херцеговином. То је признање у уводу конвенције, на ком је основу споразум закључен; за то Лииг прибјегава сама елементарна правна правила, кад се мучи да овај факт својим умовањем ослаби.

Даље Лииг вели да израз „суверенска права" не значи друго него „права на суверенство." Такво тумачење није нимало логично. Властничка права није то исто што и права на власништво, него значи права власништва на саму ствар, која су везана за право власништво и која из њега истичу. Према томе под изразом „суверенска права" разумију се права, која су везана за суверенство, која из суверенства истичу, и која припадају власнику суверенства. С тога уводом ове конвенције Аустро-Угарска признала је јасно, отворено и изричито суверенско право Порте над Босном и Херцеговином тако да су ове покрајине сада, као и прије што су биле, турске покрајине, те да су њихова становници турски поданици.

Даље у овој конвенцији члановима 1—6 један је тачан гледиште, а то је да се у њима тежи, да се утврди: с једне стране ограничење аустроугарске сврхе и моћи, а с друге у дјелима означено и изражено признање суверенства Портиног над Босном и Херцеговином. За то се утврђује ту одредба, да ће се од сад као и до сада у јавнијем молитвама спомињати име Султаново, и да ће се о празницима на мунаретима истицати државна османска застава, као што се то чинило и до окупације. Лииг би хтио да у овоме види религиозну оданост Султану као поглавару религије, али по гласу конвенције такво схватање није допуштено. Јер се прије окупације није спомињало Султаново име само као поглавара мухамеданске вјере, већ и као државног поглавара.

Ова одредба конвенције има ту практичну важност, да се непрекидњијем молитвама за Султана, као државног поглавара у Босни и Херцеговини, сачува свијест о томе, да је њихов прави, врховни господар, коме дугују вјерност поданичку у царској палати на Златном Рогу, а не у Бечу.

Такођер су значајни чланови III, IV и VI конвенције. Чланом III одређује се, да се приходи Босне и Херцеговине имају употребљавати искључиво на подмиривање њиховијех потреба, тако стварна вриједност Босне и Херцеговине остаје за Аустро-Угарску ограничена, и право располагања Аустро-Угарске над овијем покрајинама остаје ограничено. Тако излази, да Аустро-Угарска мора да поступа с овијем областима, као с туђијема! И ако је при осуству сваке контроле са стране турске остало све на вољу Аустро-Угарске, она би се у сваком случају огријешила о обавезу, кад би из овог „повјереног јој добра" вукла материјалне користи.

Чланом IV се ујемчава трајни течај повластицијех турскијех новаца у посједнутијем покрајинама. Касније је Аус.-Угар. у пракси неколико одступила од ове одредбе, али са правне тачке гледишта овом одредбом учињен је Турској уступак у погледу на суверенство њено над Босном и Херцеговином. На сваки начин Шнелер признаје, да је од мале практичне важности: да ли у Босни и Херцеговини имају право на промет ситни бакарни турски новци поред аустро-угарских или не, јер је у интересу финансијске управе стојало, да се ситни турски новци из промета уклоне. Али ови обзири подесности не могу да оправдају повреду конвенције.

Што је Аустро-Угарска ујемчила овом конвенцијом слободан промет турскијем металнијем новцима и послије окупације, отуда слиједи, да Аустрија у почетку није мислила, да је окупацијом овијех покрајина добила у исто вријеме и њихову државину; јер је ковање новаца државно право најтјешње спојено са суверенством. Тијем је Порта сачувала означење својих суверенијех права над Босном и Херцеговином, а Аустро-Угарска јој је та права признала. С изузетком ситног и папирног новца, све врсте турских вриједности задржале су и до данас у Босни и Херцеговини своју законску вриједност, по духу и у смислу конвенције. Тако је Шнелер оборио тврђење Лингово, да је одредба ове конвенције односно новаца само од академског значаја.

У погледу VI ове конвенције одређује се, да ће се накнадно нарочитијем споразумом уредити питање о поступању са становницима Босне и Херцеговине у иностранству. Ова је ствар од великог начелног значаја, а зато пуномоћници Аустро-Угарске и Турске нијесу могли до споразума доћи, него су оставили да се нарочитијем споразумом уреди. До тога споразума није се још ни до данас дошло. Да се Аустро-Угарска сматрала у правној државини спољашњега суверенства над Босном и Херцеговином она би до евентуалног закључења овог специјалног споразума узела без устезања у своје руке заступање Бошњака и Херцеговаца у иностранству; но она то није учинила, него је тек у току година почела стопу по стопу излазити са својим захтјевима. Из садржаја наредбе исте владе аустро-угарске односно Бошњака и Херцеговаца у Турској царевини лако излази, да Аустро-Угарска окупацијом није добила ipso jure и право спољашњег суверенства у цијелом његовом обиму.

Тако је стварно стање односаја у тој ствари. Са правне тачке гледишта намеће се питање: дали по постојећем праву вршење спољашњег суверенства над Бошњацима и Херцеговцима припада Аустро-Угарској? Мисир, Бугарска и острв Кипар стоје под врховном влашћу Високе Порте, којој припада и спољашњи суверенитет над овим земљама. Па кад је у конвенцији турско-аустријској признато неоспорно суверенство над Босном и Херцеговином Високој Порти, која може опет узети управу над овијем земљама, то оне стоје у тјешњој свези са Портом него Мисир и Бугарска. За то вршење спољашњег суверенства над Босном и Херцеговином припада Турској а не Аустро-Угарској. То је непосредно признала и аустро-угарска влада признајући ћутке путне исправе турскијех власти, издате Бошњацима и Херцеговцима. С временом је ипак Аустро-Угарска задржала право, да само њени конзулати могу издавати путне исправе становницима Босне и Херцеговине, који би се у иностранству налазили. Али још много више пада у очи, што је она захтјевала право за своје заступнике у Турској на конзуларно судство над Бошњацима и Херцеговцима!

Ову ствар Шнелер претреса свестрано и расвјетљује јаснијем аргументима са гледишта науке, а отуда изводи као свезијем просту и природну посљедицу слиједеће правило: док се год не потпише конвенција између Турске и Аустро-Угарске односно заступања становника Босне и Херцеговине у иностранству, то право припада право турскијем посланствима и конзулатима; а што се тиче поступања с Бошњацима и Херцеговцима, који се задржавају у Турској, с правне тачке гледишта, они потпадају у свијојству турскијех поданика под надлежне управе турске власти као и прије окупације.

Тако даље остаје јасно да је Турској пошло за руком да и у овој више пута споменутој конвенцији проведе основно гледиште, по коме Босна и Херцеговина имају да се сматрају као област туђа за Аустро-Угарску, а да Висока Порта као власник суверенства над Босном и Херцеговином има право, да аустро-угарској влади наметне, у погледу њене управе у овијем покрајинама, обвезне дужности.

(Свршиће се.)

(Нове књиге.) Примили смо на приказ слиједеће нове књиге:

Сима Милутиновић Сарајлија, живот, књижевни рад и слика му. Написао др Стеван Павловић. Прештампано из „Љетописа" Матице српске. Нови Сад, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића, 1893. Цијена ?

Поводом прославе стогодишњице од рођења српског пјесника Сима Милутиновића, у нашем књижевном свијету разбудила се љубав и поштовање према заборављеном пјеснику, а послије лијепе књиге г. Ђорђа С. Ђорђевића, што је изашла тек прошле године у Београду под насловом „Сима Милутиновић Сарајлија — прилог новој историји српске књижевности", ево нам и ове друге књиге из пера дра Стевана Павловића. Ова појава двију књига двију одличнијех књижевника тачајем једне исте године о Сарајлији мора да обрадује свакога пријатеља наше књижевности. Ове двије књиге допуњују једна другу, особито што се тиче радње пјесникове. Пошто Сарајлина дјела данас већ нијесу у промету и врло су ријетка и по свакијем старијем књижницама, ове су књиге потребите сваком образованом Србину, а добро су дошле и сваком патриоти, јер је сав живот и рад Сима Милутиновића дивна слика узор-српског патриотизма. За то се саме по себи ове књиге препоручују.

Нека нам г. Павловић дозволи само једну примједбу. Г. П. пише: „На Цетињу проведе Сима близу пет година као народни секретар и као учитељ Радивојевог владике Петра Петровића Његоша II, који без Симине помоћи не би био био онакав пјесник, какав је доцније постао. Али доцније неког времена владици Петру I не свиде се учитељска начела Симина те се пошље Рада у Далмацију а Сима задржи као

сопротава и дале му да пише Историју Црне Горе". К овоме тврђењу у примједби г. П. надоставља да се по славу сви биографи Симона у времену колико је Симо провео на Цетињу. Али је то питање опширно расправљено у „Новој Зети" г. 1890 на страни 815, 816 и 817. Раде се вратио с Топле (у Боки Которској), гдје је учио под надзором Тропловића, на Цетиње јесени 1827, уједно Симона доведоше на Цетиње јесени те исте године. „У предговору к „Историји Црне Горе" Симо пише, да се бавио у Црној Гори преко три године; по томе дакле он је Црну Гору оставио већ г. 1831, одма послије смрти Петра I, која се десила концем 1830. Тако знамо становито колико је Симо учио Рада: од јесени 1827 до времена 1831; дакле преко три године, а не пет година, као што наводи Вуловић, ни само годину, као што мисле Лавров и Ровински." ¹) Одиста нашу није допирало до руке ово радња, у којој је по својем досадашњијем писцима по овом предмету и на основу новијех података ово питање расправљено, а то нам је најрјечитији доказ, колико нам ипак још доста слаби материјали [illegible].

К овоме ћемо још можемо додати. Баш с прославе Сарајлијне стогодишњице, слушали смо од људи из Никшића, да је пјесник поријеклом из Никшићке Жупе, а да му се још знаде старина, гдје му се ђед Симо родио у селу Драговољићима. Ђорђевић и Павловић наводе село Рожанство у Ужич. окруж. у Србији као мјесто рођења Милутина Симова, оца Пјесникова. А кад се зна да се Ужички округ листом насељивао народом с свијех страна. За то би заслуживало да се и ова ствар на чисто изведе; а у селу Рожанству могло би се од старијех људи лако дознати, јели Симо, ђед пјесников, ту био старосједилац или се овдје доселио. Т.

(**Позив на претплату**.) Намислио сам у народноме духу, а да се и уз гусле пјевати може „**ОВИДСКУ ПРОСЛАВУ**", која је објелодањена у „Просвјети" и коју је уредник исте, дичне наше старине поборник пјесник г. J. Сундечић, лијепо препоручио; те како одушевљен тајом приказом и многим другим препорукама од стране мојих пријатеља и познаника, рјешио сам се да то дјелце у особитој књижици предам у Српски свијет. Полазећи на значај тога свесрпског славља, не сумњам у повољни одзив српске публике.

Рок претплате траје до 1 марта 1894.

Наруџбине и претплате (у плаћеним писмима) шиљу се из Црне Горе на адресу Радоје Рогановић — Цетиње. — Све остало са стране на г. Петра Рамадановића — Котор (Cattaro.)

Цијена је књизи 20 новчића.

Цетиње, 1 јануара 1894.

Радоје Рогановић-Црногорац.

(**У срп. књиж. задругу**.) уписали су се код друштвеног повјереника г. [illegible] Поповића на Цетињу још и ови:

За оснивачe:

62. г. Ком. Лазар Бошковић за прошлу годину;
63. г. Милутин Вучинић бриг. ађутант;
64. г. Хоџа Карађузовић из Бара;
65. г. Мило Јововић из Бара;
66. г. др. С. Огњановић окр. физикус никшићски;
67. г. Лазар Вољановић трг. Никшић;

За улагаче:

33. г. Марко Вујачић учитељ;
34. г. Ком. Лазар Бошковић (за 1893);
35. г. Видак Пејовић учитељ;
36. г. Димитрије Беговић гимназист;
37. г. Васо Мартиновић гимназист;
38. г. Димитрије Марковић гимназист.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 7 јануара.

(**С Двора**.) Нова година дочекана је у Св. Двору по обичају највеселије. Позвани су били сви чланови дипломатског тијела, сви великодостојници, многи главари из унутрашњости, и виши чиновници. Док се у једнијем просторијама водио разговор, у великом салону се играло. Послије 11-те посједали су гости за трпезе гдје се дочекала нова година, коју је огласило грување топова, и свирање музике народне химне. У томе се диже Њ. В. Господар чашом у руци и честитао је Црној Гори нову годину. Од стране народа одговорио је Његовом Височанству г. Војвода Пламенац здравицом. Бурно клицање „Живјела Црна Гора!" „Живио Господар!" — разлијегало се по дворскијем просторијама. — Затијем је опет настављена играње у најљепшем расположењу до 2 уре послије по поћи. Сјутридан послије богослужења слиједило је честитање у Свијетломе Двору по постојећем церемонијалу.

— Његова Свјетлост Престолонасљедник отпутовао је у недјељу преко Вира и Бара у [illegible]. У пратњи Његове Свјетлости се налази и г. Вурцел, царско-руски отправник послова.

(**Личне вијести**.) Госпођа генералица Миланковићка отпутовала је у Чешку код своје родбине. — Г. Киленберг, секретар аустро-угарске легације, отпутовао је на допуст.

(**Из Котора**) нам пишу:

У прошлу недјељу 2 тек. преселио се у вјечност у 82-ој години живота Стефан потов Бјеладиновић. Био му је спровод сјајан и величанствен. Све власти војничке и грађанске и цијело грађанство без разлике вјере учествовали су у спроводу; а било је доста народа и из свију крајева Боке. Као војводи „Српске Гарде" друштво га је пратило барјацима до гроба, а на гробу посљедњу му почаст одало пуцањем у три пута из пушака.

Покојни Стефан Бјеладиновић имао је високо развијао у Котору народну заставу, око које се которска србадија одушевљењем купила прочитаво по вијека; а и остали Срби бокешки поштовали су га међу првијем бокешкијем првацима. Његов отворени карактер, његово чисто родољубље, и његова младеначка одважност у борби народној улијевали су поштовање према њему и у противноме стану, што је био Котор најбоље посвједочио у одавању пошљедње му почасти.

У исто доба стигао нам је глас из Новога, да се преставио протопоп Христифор Ломбардић у 71-ој години живота на први дан нове године. Покојник је био одушевљен Србин и дика свештенства бокешкога. Његово богољубље у прави и његово појање узносило је душе на висине; а његова доброта и слатка ријеч у друштвеном општењу чиниле су га правијем служитељем олтара Божјега. Стога је био овђе љубљен и поштован од иновјераца.

Жалећи за губитком, што је Бока претрпјела смрћу овијех двају својих заслужнијех и дичнијех синова, првијем покојницима, старијем војницима народнијем, пожелимо заслужену вјечну успомену и лаку родну земљу!

(**Зима**.) Од нове године имали смо велику студен која је три дана допирала до 20 степ. Реомира. Јучер је снијег мало опет пао и студен је попустила. Данас је опет ведро.

НОВОЈ ГОДИНИ.

Еј, године нова!
Која нас поздрави,
Да л' си пријатељка
Србиновој слави?

Или само онако
У походе дође,
Да те тако гледамо
Ка' [illegible] оће?

Ако си нам дошла
Да т' гледамо само,
Провлеће те пјесма:
„Онамо, онамо"...

Провлеће те Српство
С мора на Дунаво,
И казаће теби:
„Нек те носи ђаво!"

А ако нам сину
Ка' пријатељица,
Славиће те вјечно
Српска нам земљица.

Сада бирај што хоћеш:
Славу, ил' проклетство,
Кад си походила
Српско отачество.

Радоје Црногорац

(**Исправка**.) У 51 бр. „Гл. Црногорца" у допису с Бара исправља се: да црмничку читаоницу сачињавају [illegible] чланова из црмничких племена са [illegible] нестиња, пошто у читаоници црмничкој има преко 30 чланова.

Уредништво

¹) Петар II. Петровић-Његош од Л. Т. „Нова Зета" г. 1890 стр. 217.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА".

ПАЛЕРМО. 1 јануара. — Гласови из Сицилије умирујући су. 7000 војника пристигло је, дочекано [illegible] од народа.

ПЕТРОГРАД. 1 јануара. — Примање у Двору одложено је.

ПАРИЗ. 2 јануара. — Умро је Водингтон, енглески посланик.

БЕЧ. 2 јануара. — Рајс, њемачки посланик дао је оставку због здравља.

ПЕТРОГРАД. 2 јануара. — Царица је мало нерасположена од инфлуенце. Поводом нове године Побједоносцев, остајући на свом мјесту, наименован је државнијем секретаром највишијем. Министри су добили високе ордене, међу њима Гирс орден Св. Андрије са декретом, којим се за сада на његово мјесто поставља Ом[illegible].

РИМ. 3 јануара. — Из Полерма јављају да тишина слиједи. У Карари-Маси велики раднички нереди. Трупе су посредовале. Било је мртвијех и рањенијех. Многи су ухапшени.

ПРАГ. 4 јануара. — Започела је расправа против Омладине.

ЛИВОРНА. 4 јануара. — На вратима „монархичког удружења" нашла се бомба. У Сицилији тишина слиједи. У Маса-карари опет су предузете строге мјере.

РИМ. 5 јануара. — Поновљен је сукоб трупа са побуњеницима у Маса-карари. Многи мртви и рањени.

РИМ. 6 јануара. — Краљевскијем указом уведено је опсадно стање у провинцији Маса-карара. Генерал Хеиш именован је изванреднијем повјереником пуномоћнијем. —

ПАРИЗ. 7 јануара. — Влада је именовала комисију од народнијех посланика, у којој је и министар морнарице, ради наоружања и апровизионирања морнарице.

ПЕТРОГРАД. 7 јануара. — Стање здравља Гуркова нимало не задовољава.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Краљевско-српска Академија наука, Српска Матица, Југославенска Академија, Родољуб, Новога Времена, Московских Вједомости и Ниве. — Слали су „друштву цетињске читаонице" редовно своја издања — листове — бесплатно, на чему им у име свега друштва овијем путем јавно благодари

Цетиње, 31 децембра 1893.

Управа „Друштва Цетињске Читаонице."

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

На 26 пр. мј., т. ј. на сами Божић, у 2 сата послије подне, преселио се је у вјечност послије врло кратког боловања наш добри, никад незаборављени и никад непрежаљени отац, односно свекар и ђед

СИМО ЋЕТКОВИЋ,

у 90-ој години свога живота. Како је покојник од стране његових пријатеља био уважен, љубљен и поштован, најбоље је засвједочио овај сјајни спровод до вјечнога дома његова, што је у велико наше претешке болове ублажило.

Нека је вјечан покојнику лака црна земља, а свима нашим пријатељима, који на буд којим начином учествовише у превеликој нам жалости, срдачна хвала и вјечита благодарност!

Доњи Орахован, 6 јануара 1894.

Ожалошћени:

Супруга МАРЕ. Син МИЛО [illegible]. Кћери АНДРИЈАНА, СТАНЕ и АНЂЕ. Невјеста ДРАГЕ. Унуци РОКО, ДАНИЛО и ЧЕДОМИЛ са осталом родбином.

ОГЛАСИ.

New-Jork

ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАВАЊЕ ЖИВОТА,

установљено 1845 године.

У Аустрији дозвољено одлуком дана 25 јула 1876 Високог Цар. Кр. Министарства Унутрашњих Дјела

Иметак на 1 јануара 1893: **713 милиона франака.**

Нови послови у години 1892: 68.259 Полица са осигураним капиталом и од **899 милиона франака.**

Осигурања у снази (на 1 јануара 1893): 224.000 Полица са осигураним капиталом од **3572 милиона франака.**

Чиста претјечка од свију обвеза на 1 јануара 1893:

87 милиона франака.

New-Jork је један прости међусобни **завод** (нема акционера и није никада акционера имао), те с тога сав иметак, као и сав добитак, што од промета посла испада, припада искључиво, једино и само осигураницима.

20-годишња мјешовита осигурања, што су протекла у годинама 1892 и 1893, са **20-годишњим прикупљеним добитком**, пружала су осигураним не само заштиту осигурања за сво трајање осигурања од 20 година, него чак сушие **4-4½ O/0-тну зараду од камата над каматима** свију од њих плаћених премија.

Умножење нових посала године 1892 код **New-Jork-а** било је **веће**, него и код икаквог другог друштва за осигурање живота на свијету.

Претјечак New-Jork-а јест **већи** него за претјечак икаквог другог међусобног друштва за осигурање живота на свијету.

За 23-годишњега рада свога у Јевропи друштво **New-Jork** исплатило је осигураној чељади у Јевропи, дотично њиховим насљедницима, преко **110 милиона франака**, а никада није било **ни једне размирице, ни једнога спора.**

Све полице **New-Jorka** издане у Аустрију исплаћују се искључиво у **Аустрији**, а друштво је искључиво подложно аустријским законима и судбеним одлукама.

Општа Управа за Аустрију:

Беч на Грабену бр. 8 (у друштвеној кући)

(Wien, I., Graben 8).

Главна Агенција за Котор и Боку

ШПИРО ЈОВАНОВИЋ у Котору.

ПОЗИВ на куповину Срећака I класе 7-га кола крал. срп. држ. класне Лутрије, за припредне цијелеве, прво вучење биће 10 јануара 1894 год.

Од **30.000** Срећака има **15.000 добитака.**

Главни згодитци, **150.000. 75.000. 50.000. 40.000. 35.000. 30.000. 25.000. 20.000. 15.000. 10.000.** и т. д.

Цијена Срећкама:

(¹/₁) цијела стаје 24 динара
(¹/₂) половина „ 12 „
(¹/₄) четвртина „ 6 „
(¹/₈) осмина „ 3 „

Подписати продају исте срећке и **под гаранцијом** благе накнаде, као и план извлачења шаљемо играчима на захтјев бесплатно. За тачну и солидну услугу јамчимо

Мордехај Коен и Син

овлашћени продавци крал. срп. држ. класне Лутрије

(9—10) Биоград.

Уредник Др. Л. Томановић.

Издавалац: Држ. Штампарија.

У књ. црног. државној штампарији.